

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1991-1992**

8 OKTOBER 1991

**Voorstel van verklaring tot herziening
van de Grondwet**

(Ingediend door de heren Valkeniers en A. Geens)

TOELICHTING

De redenen waarom hoognodig een ruime verklaring tot herziening van de Grondwet moet worden goedgekeurd door het Parlement behoeven geen uitvoerige toelichting.

Er is vooreerst het feit dat tijdens de voorbije legislatuur de voorgenomen hervorming van de Staat niet afgewerkt werd.

Maar bovendien hebben de gebeurtenissen van de jongste weken aangetoond dat de evolutie van het denken ter zake een onmiskenbare versnelling doormaakt.

Het past in een gezonde democratie dat het volgende Parlement zich bijgevolg in volle vrijheid zou kunnen uitspreken over het Belgische samenlevingsmodel, zonder daarbij gehinderd te worden door een te beperkte bewegingsvrijheid ingevolge een te enge verklaring tot herziening van de Grondwet. De ervaring opgedaan de voorbije 25 jaar heeft bewezen dat het willen opsluiten of afremmen van het federaliseringsproces door het opwerpen van juridische barrières aaverechtse gevlogen heeft.

Uiteindelijk blijken zij toch niet houdbaar, maar intussen leiden zij naar legistieke en politieke kunstgrepen, tijd- en geldverlies, kortom naar ondoelmanig en onzindelijk beleid.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1991-1992**

8 OCTOBRE 1991

**Proposition de déclaration de révision
de la Constitution**

(Déposée par MM. Valkeniers et A. Geens)

DEVELOPPEMENTS

Point n'est besoin d'exposer longuement les raisons pour lesquelles il est absolument nécessaire que le Parlement adopte une déclaration de révision de la Constitution qui soit formulée largement.

Il y a tout d'abord le fait qu'au cours de la législature qui s'achève, la réforme de l'Etat, telle qu'elle avait été envisagée, n'a pas été menée à terme.

Mais en outre, les événements des dernières semaines ont démontré que l'évolution des idées en la matière connaissait une accélération incontestable.

Il convient donc, dans une démocratie sainement conçue, que le prochain Parlement puisse s'exprimer en toute latitude sur le modèle belge de la société, sans que sa liberté de mouvement soit exagérément limitée par suite d'une déclaration trop étiquetée de révision constitutionnelle. L'expérience des vingt-cinq dernières années prouve que vouloir enfermer ou freiner le processus de fédéralisation en élevant des barrières juridiques a un effet opposé à celui que l'on recherche.

En fin de compte, ces barrières s'avèrent malgré tout intenables et, entre-temps, elles engendrent des artifices légistiques et politiques, des pertes de temps et des gaspillages financiers; en un mot, une politique inefficace et malsaine.

Vandaar dat de indieners van onderhavige voorstellen een zeer ruime verklaring voorstaan.

Zij doen dit trouwens niet alleen in functie van de verdere verbreding en verdieping van de aan de gang zijnde staatshervorming. Ook het opvangen van de evoluerende maatschappelijke opvattingen inzake het functioneren van de democratie, de rol van de Staat, de persoonlijke rechten, enz. maakt deel uit van hun bekommernis, wat zijn weerslag vindt in de samenstelling van de voorgestelde lijst van te herziene artikelen.

Deze wordt verder aangevuld met voorstellen die het mogelijk moeten maken overbodig geworden artikelen op te heffen en andere technische aanpassingen door te voeren.

Ten slotte wordt voorgesteld de thans bestaande procedure van Grondwetsherziening zelf voor herziening vatbaar te verklaren.

De huidige procedure met haar verplichte ontbinding van het Parlement en dies meer is de stroefste van West-Europa. Ook hier heeft de ervaring van de voorbije 25 jaar de gevaren aangetoond verbonden aan de huidige procedure die al te gemakkelijk kan geblokkeerd worden, met alle gevolgen vandien. Het past dat het volgende Parlement zich hierover bezint.

J. VALKENIERS.

* * *

VOORSTEL VAN VERKLARING

Er bestaat reden tot herziening:

- van artikel 1 van de Grondwet;
- van artikel 2 van de Grondwet;
- van artikel 3 van de Grondwet, wat betreft de woorden «van de provincies» en de woorden «krachtens een wet»;
- van artikel 4 van de Grondwet;
- van artikel 5 van de Grondwet;
- van artikel 6, tweede lid, tweede zinsdeel, van de Grondwet;
- van titel II van de Grondwet, door invoeging van een nieuw artikel 7bis (nieuw) betreffende het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- van artikel 9 van de Grondwet, wat betreft de woorden «krachtens de wet»;

C'est la raison pour laquelle les auteurs des présentes propositions préconisent une déclaration d'une très large portée.

Du reste, ils ne le font pas seulement en fonction d'un élargissement et d'un approfondissement de la réforme de l'Etat qui est en cours. Ils entendent également prendre en compte l'évolution de la société et des idées quant au fonctionnement de la démocratie, au rôle de l'Etat, aux droits des personnes, etc., souci que reflète la composition de la liste proposée des articles à réviser.

Cette liste est encore complétée par des propositions qui doivent permettre d'abroger des articles devenus superflus et de procéder à certaines autres adaptations techniques.

Enfin, il est proposé de déclarer sujette à révision la procédure même de révision de la Constitution, telle qu'elle existe actuellement.

Celle-ci, avec notamment l'obligation de dissoudre le Parlement, est la plus rigide d'Europe occidentale. Ici aussi, l'expérience des vingt-cinq dernières années a mis en évidence les dangers inhérents à la procédure actuelle, qu'il est par trop facilement possible de bloquer, avec toutes les conséquences que cela peut avoir. Il convient que le prochain Parlement se penche sur cette question.

* * *

PROPOSITION DE DECLARATION

Il y a lieu à révision :

- de l'article 1^{er} de la Constitution;
- de l'article 2 de la Constitution;
- de l'article 3 de la Constitution, en ce qui concerne les mots «des provinces» et les mots «en vertu d'une loi»;
- de l'article 4 de la Constitution;
- de l'article 5 de la Constitution;
- de l'article 6, deuxième alinéa, deuxième membre de phrase, de la Constitution;
- du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article 7bis (nouveau), concernant le droit au respect de la vie privée;
- de l'article 9 de la Constitution, en ce qui concerne les mots «en vertu de la loi»;

- van artikel 10 van de Grondwet, wat betreft de woorden «de wet bepaalt» en het woord «voorschrijft»;
- van artikel 11 van de Grondwet, wat betreft de woorden «bij de wet»;
- van titel II van de Grondwet, door invoeging van een artikel 13bis (nieuw) betreffende de afschaffing van de doodstraf;
- van artikel 17 van de Grondwet, om de overgangsbepaling op te heffen;
- van artikel 18 van de Grondwet, door toevoeging van een lid om de waarborgen van de drukpers uit te breiden tot de andere informatiemiddelen;
- van artikel 22 van de Grondwet;
- van titel II van de Grondwet, om een artikel 24bis (nieuw) in te voegen betreffende de economische en sociale rechten;
- van titel II van de Grondwet, om een artikel 24ter (nieuw) in te voegen betreffende de openbaarheid van bestuur, de motivering van de bestuurshandelingen en de ombudsman;
- van titel III van de Grondwet, om een nieuw artikel in te voegen betreffende de residuaire en de exclusieve bevoegdheden;
- van artikel 25bis van de Grondwet, wat betreft de woorden «of door een wet»;
- van artikel 26 van de Grondwet;
- van artikel 27 van de Grondwet;
- van artikel 30, tweede lid, van de Grondwet;
- van artikel 31 van de Grondwet;
- van titel III, hoofdstuk I, van de Grondwet, om een afdeling in te voegen met betrekking tot de respectieve bevoegdheden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat en de werking van deze instellingen;
- van artikel 32 van de Grondwet;
- van artikel 33, tweede lid, van de Grondwet;
- van artikel 38bis van de Grondwet, wat betreft de woorden «de betrokken Kamer»;
- van artikel 40 van de Grondwet;
- van artikel 41 van de Grondwet;
- van titel III, hoofdstuk I, van de Grondwet, om een artikel 41bis (nieuw) in te voegen betreffende het aannemen van wetteksten na een tweede lezing;
- van artikel 42 van de Grondwet;
- van artikel 43, tweede lid, van de Grondwet;
- van artikel 49 van de Grondwet;
- van artikel 50 van de Grondwet, wat het eerste lid, 3^o, betreft;
- van artikel 52 van de Grondwet;

- de l'article 10 de la Constitution, en ce qui concerne les mots « prévus par la loi » et le mot « prescrit »;
- de l'article 11 de la Constitution, en ce qui concerne les mots « par la loi »;
- du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article 13bis (nouveau), concernant l'abolition de la peine de mort;
- de l'article 17 de la Constitution, en vue d'abroger la disposition transitoire;
- de l'article 18 de la Constitution, en vue d'y ajouter un alinéa permettant d'élargir les garanties de la presse aux autres moyens d'information;
- de l'article 22 de la Constitution;
- du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article 24bis (nouveau), relatif aux droits économiques et sociaux;
- du titre II de la Constitution, en vue d'y insérer un article 24ter (nouveau), relatif à la publicité et à la motivation des actes de l'administration, et au médiateur;
- du titre III de la Constitution, en vue d'y insérer un article nouveau relatif aux compétences résiduelles et exclusives;
- de l'article 25bis de la Constitution, en ce qui concerne les mots « ou par une loi »;
- de l'article 26 de la Constitution;
- de l'article 27 de la Constitution;
- de l'article 30, deuxième alinéa, de la Constitution;
- de l'article 31 de la Constitution;
- du titre III, chapitre premier, de la Constitution, en vue d'y insérer une section relative aux compétences respectives de la Chambre des Représentants et du Sénat, ainsi qu'au fonctionnement de ces institutions;
- de l'article 32 de la Constitution;
- de l'article 33, deuxième alinéa, de la Constitution;
- de l'article 38bis de la Constitution, en ce qui concerne les mots « la Chambre saisie »;
- de l'article 40 de la Constitution;
- de l'article 41 de la Constitution;
- du titre III, chapitre premier, de la Constitution, en vue d'y insérer un article 41bis (nouveau), relatif à l'adoption des textes de loi après une seconde lecture;
- de l'article 42 de la Constitution;
- de l'article 43, deuxième alinéa, de la Constitution;
- de l'article 49 de la Constitution;
- de l'article 50 de la Constitution, en ce qui concerne le premier alinéa, 3^o;
- de l'article 52 de la Constitution;

- van titel III, hoofdstuk I, afdeling I, van de Grondwet, om een bepaling in te voegen betreffende de volksvertegenwoordigers van rechtswege;
- van artikel 53 van de Grondwet;
- van artikel 54 van de Grondwet;
- van artikel 55 van de Grondwet;
- van artikel 56 van de Grondwet;
- van artikel 56*ter* van de Grondwet;
- van artikel 56*quater* van de Grondwet;
- van artikel 57 van de Grondwet;
- van artikel 58 van de Grondwet;
- van artikel 59 van de Grondwet;
- van titel III van de Grondwet, om nieuwe bepalingen in te voegen betreffende de Gemeenschaps- en de Gewestraden;
- van artikel 59*bis* van de Grondwet;
- van artikel 59*ter* van de Grondwet;
- van artikel 66 van de Grondwet;
- van artikel 68 van de Grondwet;
- van artikel 69 van de Grondwet;
- van artikel 70 van de Grondwet, wat betreft de woorden « de tweede dinsdag van oktober »;
- van artikel 71 van de Grondwet;
- van artikel 72 van de Grondwet;
- van artikel 88 van de Grondwet;
- van artikel 90 van de Grondwet;
- van artikel 91 van de Grondwet;
- van titel III van de Grondwet, om nieuwe bepalingen in te voegen betreffende de Gemeenschaps- en de Gewestregeringen;
- van artikel 95, tweede lid, van de Grondwet, met uitzondering van de woorden « Dit Hof treedt niet in de beoordeling van de zaken zelf »;
- van artikel 96, tweede lid, van de Grondwet;
- van artikel 98 van de Grondwet, om er een lid aan toe te voegen dat de waarborg van de jury uitbreidt tot de andere informatiemiddelen;
- van artikel 99 van de Grondwet;
- van artikel 101 van de Grondwet;
- van artikel 102 van de Grondwet;
- van artikel 103 van de Grondwet;
- van artikel 104 van de Grondwet;
- van artikel 105, eerste lid, van de Grondwet, om het op te heffen;
- van artikel 107*ter* van de Grondwet, wat § 2, laatste lid, betreft, om dit op te heffen;
- van artikel 107*quater* van de Grondwet;
- van titel III van de Grondwet, om een nieuw hoofdstuk in te voegen betreffende de administratieve rechtscolleges en de Raad van State;

- du titre III, chapitre premier, section première, de la Constitution, en vue d'y ajouter une disposition relative aux députés de droit;
- de l'article 53 de la Constitution;
- de l'article 54 de la Constitution;
- de l'article 55 de la Constitution;
- de l'article 56 de la Constitution;
- de l'article 56*ter* de la Constitution;
- de l'article 56*quater* de la Constitution;
- de l'article 57 de la Constitution;
- de l'article 58 de la Constitution;
- de l'article 59 de la Constitution;
- du titre III de la Constitution, en vue d'insérer des dispositions nouvelles relatives aux Conseils de Communauté et régionaux;
- de l'article 59*bis* de la Constitution;
- de l'article 59*ter* de la Constitution;
- de l'article 66 de la Constitution;
- de l'article 68 de la Constitution;
- de l'article 69 de la Constitution;
- de l'article 70 de la Constitution, pour ce qui concerne les mots « le deuxième mardi d'octobre »;
- de l'article 71 de la Constitution;
- de l'article 72 de la Constitution;
- de l'article 88 de la Constitution;
- de l'article 90 de la Constitution;
- de l'article 91 de la Constitution;
- du titre III de la Constitution, en vue d'insérer des dispositions nouvelles relatives aux exécutifs communautaires et régionaux;
- de l'article 95, deuxième alinéa, de la Constitution, à l'exception des mots « Cette Cour ne connaît pas du fond des affaires »;
- de l'article 96, deuxième alinéa, de la Constitution;
- de l'article 98 de la Constitution, en vue d'y ajouter un alinéa élargissant la garantie du jury aux autres moyens d'information;
- de l'article 99 de la Constitution;
- de l'article 101 de la Constitution;
- de l'article 102 de la Constitution;
- de l'article 103 de la Constitution;
- de l'article 104 de la Constitution;
- de l'article 105, premier alinéa, de la Constitution, en vue de l'abroger;
- de l'article 107*ter* de la Constitution, pour ce qui concerne le § 2, dernier alinéa, en vue de l'abroger;
- de l'article 107*quater* de la Constitution;
- du titre III de la Constitution, en vue d'y insérer un chapitre nouveau relatif aux juridictions administratives et au Conseil d'Etat;

- van artikel 108 van de Grondwet;
- van artikel 108ter van de Grondwet, wat de overgangsbepaling betreft, om deze op te heffen;
- van artikel 110, § 2, van de Grondwet, om een nieuw lid in te voegen betreffende de toepassing van de gemeenschapsbelastingen *ratione loci*;
- van artikel 110, § 3, van de Grondwet;
- van artikel 112, tweede lid, van de Grondwet, wat betreft de woorden «een wet»;
- van artikel 113 van de Grondwet, wat betreft de woorden «de provincies»;
- van artikel 115 van de Grondwet, wat de overgangsbepaling betreft, om deze op te heffen;
- van artikel 116 van de Grondwet;
- van artikel 117 van de Grondwet, door toevoeging van een tweede lid dat de in het eerste lid opgenomen voorzieningen uitbreidt tot de lekenconsultenten;
- van artikel 127 van de Grondwet;
- van artikel 129 van de Grondwet;
- van artikel 131 van de Grondwet;
- van artikel 134 van de Grondwet;
- van artikel 140 van de Grondwet.

J. VALKENIERS.
A. GEENS.

- de l'article 108 de la Constitution;
- de l'article 108ter de la Constitution, pour ce qui concerne la disposition transitoire en vue de l'abroger;
- de l'article 110, § 2, de la Constitution, en vue d'y insérer un alinéa nouveau relatif à l'application des impôts communautaires *ratione loci*;
- de l'article 110, § 3, de la Constitution;
- de l'article 112, deuxième alinéa, de la Constitution, en ce qui concerne les mots «une loi»;
- de l'article 113 de la Constitution, en ce qui concerne les mots «les provinces»;
- de l'article 115 de la Constitution, en ce qui concerne la disposition transitoire, en vue de l'abroger;
- de l'article 116 de la Constitution;
- de l'article 117 de la Constitution en vue d'y insérer un deuxième alinéa élargissant aux conseillers laïques les dispositions du premier alinéa;
- de l'article 127 de la Constitution;
- de l'article 129 de la Constitution;
- de l'article 131 de la Constitution;
- de l'article 134 de la Constitution;
- de l'article 140 de la Constitution.